

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 «
 Helyben hához bordva:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megöröszésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 23.

Üstfoltozók.

Becsületes polgári foglalkozás volt hajdan az üstfoltozás, már a mennyire cigányéknál polgári becsületről lehet szó. Minden esetre különbött ez a foglalkozás a löbbi élethivatásnál, a melyet Faraó nemzetsége magának fenntartott.

Változtak azonban az idők. Ki toltotatna ma cigánnyal üstöt, mikor ugyanazt sokkal jobban megcsinálja a mesterember és annak a munkáját még az iparfelügyelő ur ő nagysága is felülvizsgálja? Az üstfoltozó cigányok kiveszöben vannak. Mindazáltal nincs okuk keseregni a magyar forkloristáknak, hogy hazánk egy érdekes specialitással szegényebb lesz. Üstfoltozók ime vannak ma is, támadnak ma is, ép úgy cigánykodnak, mint az eddigiek, ép úgy üznek nem mindenkor megnevezhető mellékfoglalkozást, mint az eddigiek, csak éppen nem cigány a fajtájuk.

A kis és a nagy üstöket foltoztatják írásban és szóval, vezércikkben és kiáltványban, hajukat (ha van) és szakállukat tépve a feletti keserőségükben, hogy

vége van a hazának, mert drágább lesz a pálinka! Akad olyan spirituszba való cikk is, a melyik okszerű kapcsolatot talál a pálinka megdrágítása és Apponyi iskolajavaslatai között s természetesen ismét az átkos klerikalizmus ellen fakad ki, mely ingyenesé teszi a népoktatást, kárpótlást ad az iskolafentartóknak az elvesztett tandijért és még ráadásul a pálinka adóját fel meri emelni!

Valóban, a reakciónak ez a vakmerősége példátlan! Mennyivel szebb volna az a liberális és demokrata, nemkülönben szabadkőműves humanizmusra valló eljárás, hogy inkább a pálinkát tennék ingyenesé és kárpótlást adnának minden pálinkamérő hitsorsosnak! Jogot a népnek és izraelita kis üstön főtt pálinkát!

Mert Magyarországon szabad mindenhez hozzányulni, csak a kis és nagy üstökhöz nem, melyek a szesznek nevezett mérget ontják. Nap-nap után tapasztalhatjuk azt a rengeteg erkölcsi és vagyoni kárt, a mit a pálinka Magyarországon népe közt okoz. Vármegyékkel mérjük Magyarországnak azt a részét, melyet a pálinkafőző kis és nagy üstök kirabolnak, degeneráltak, uzsorások karmai közé kergettek, rávettek bűnre, megfosztottak munkakedvétől, erejétől, boldogulásától,

erkölcsiségétől. A bíróságok bünyügi osztályai elé kerülöknek legalább 50 százaléka a falusi pálinkamérő zsidó boltján át jutott oda. Házakat, szántóföldeket, családok boldogságát nyelte el az a kis üst, melyet most olyan ritka szorgalommal és egyetértéssel foltoztatnak, öszöveségi képviselők és nem képviselők. Kis vagy nagy üstön főzzék bár a pálinkát, egyforma nagy csapás az a nemzetre és egyforma átkos annak minden cseppje. És mégsem lenne szabad hozzányulni, mert belőle él meg egy csekély töredék?!

Ha ez a töredék nem tud másból megélni, mint csak abból, hogy embertársait pálinkával mérgezi meg és magázalatát vagyont gyűjt, míg áldozatai az árverések hirdetményi táblájára és a büntető bíróság elé kerülök: akkor ez a töredék káros élösdije a nemzetnek és nem kár érte. Ha másként, tisztességesen is megélné, akkor nem szabad megengedni, hogy a nemzet két részre: mérgezőkre és mérgezetekre oszoljék. Tessék megélni mindenkinek tisztességesen és — józanul.

A pálinka kimérésének eltiltása volna az az ideális állapot, a mely után mindnyájunknak törekednünk kellene. Ez ma

Valódi Panama-kalap 6 korona PFAFF-nál.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Ördög-Szántó — Angyalháza*.

Ördög-Szántó — Angyalháza!
 Hogyan kerül e két, annyira ellentétes helynév össze? Akként, hogy egykoron mind a kettő egy családnak a birtoka volt.

Nem én vagyok az első, aki felemlitem, hogy Biharmegye egyik faluját a középkorban Ördög-Szántónak hívták. Említi ezt már Bunyitai Vincze is a váradai püspökségről szóló nagy művében, mert aki Biharmegye régi iratait olvassgatta, annak ez alig kerülheté el figyelmét.

Magában az elnevezésben nincs semmi

* A nagyváradai és biharmegyei régészeti és történelmi egyesület Szentháromság vasárnap tartotta évi közgyűlését délután 5 órakor a Muzeum-kupolatermében szépszámú közönség jelenlétében. A közgyűlés fénypontját természetesen ez az értekezés képezte, de érdekes és tanulságos volt Kis Kolos prém. tanár, egyleti titkár és Középesy Gyula régiséggyűjtő jelenléte is.

különös. Még nagyon sokan tudják, hogy a mai Szentgyörgy-Abrányt pár évtizeddel ezelőtt még Ördög-Abrányt hívták, mert a Lászlófalvi Ördög család bírta. Szolnok-Doboka megyében Ördög-Keresztur az Eskülli Ördög Ungmegyében Ördög-Poruba, a Nagymihályi Ördög családtól vette ma is használt melléknevet.

A biharmegyei Ördög-Szántó annyiban kiválik ezek közül, hogy azon család, melytől megkülönböztető nevét vette, régebben viselte ezen nem nagyon megtisztelő, de le nem vehető nevet, mint akár az Eskülli, akár a Nagymihályi Ördög család. Már a XIII. század közepén élt egy Pálnak keresztelt férfit, akit mérges természetéről kartársai Ördögnek neveztek el. Ennek fiát második Pált szintén Ördög Pálnak hívták s róla már biztosan tudjuk, hogy Biharmegyében Bors mellett lakott. Tndjük pedig ezt onnan, hogy ő és unokatestvére Szomajomi Gergely megkapták a szabolcsmegyei Bir falu felét III. András királytól és mikor e birtokba be akarták magukat iktatni, akkor a borsi pap és Borsy László nemes ember mentek el vele, hogy átadják nekik e homokos földü falu fele részét. Az átadás nem

sikerült, mert Biry Gergely és szomszédos Gúthy Lőrincz a beiktatásnak ellene mondotak. Nagyon peres, veszedelmes jószág volt ez a Bir s azért nem is talált Ördög Pál szabolcsmegyei nemest a beiktatás végzésére s hogy mégis Borsy László papjával együtt vállalkozott rá, ezt bizonyára a jó szomszédosság és barátság kedvéért tette meg.*

Ördög II. Pálnak és Szomajomi Gergelynek egy hasznuk még is volt a birti beiktatás megkísérléséből. Ellenfeleik látták, hogy kemény emberekkel van dolguk, tehát nem akartak a király törvényszéke előtt megjelenni, hanem hajlandók voltak egyezséget kötni. Megjelentek a váradai káptalan előtt és 18 márka ezüstöt ajánlottak fel Ördög Pálnak meg Szomajomi Gergelynek, ha ők lemondanak Birhez való jogukról. Ezek elfogadták az alkut és így megkötötték az egyezséget* 1297-ben a 2 unokatestvér a szabolcsmegyei később Debrecen határába olvadt Zámmlal szomszédos birtokosok, 1307-ben pedig a most ugyancsak Debrecen határában levő Eleppel. E két adat-

* Hazai Okm. VII. 314 l.

* Wenzel X. 65. l.

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart:

lfj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható árban lesz kiárustva.

Elsőrangú mütermekben úgy angol kosztümök, mint francia ruhák rendkívül olcsó árban elvállaltatnak.

még nem lehetséges, sajnos, éppen az állam pénzügyei szempontjából. A nép érdekében kívánatos volna nemcsak a pálinkamérések, de a pálinkauzsorások bezárása is. A szesz megdrágítása az első lépés a cél felé; félénk lépés, de mégis csak haladást jelent s minden becsületes ember örömmel üdvözi. Az üst-foltozók pedig csak hadd keseregjenek, jól tudjuk, hogy az egész csupán közönséges — cigánykodás. *

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 23.

Elnök: *Füst* Gyula.

Az ülés tíz órakor kezdődik.

Csernoch mandátuma.

A Ház tudomásul vette a mentelmi bizottság jelentését Csernoch János csanádi püspök ügyében, amely szerint a bizottság ez esetben nem lát összeférhetlenséget fenforogni.

Még néhány bizottsági jelentés meghallgatása után

a szeszadó

reformjáról szóló javaslat tárgyalását folytatták.

Noveselli Mátyás horvátul beszél.

Maniu Gyula: Kijelenti, hogy noha nem szakértő mégis sok és jelentékeny hibát lát a javaslatban. A javaslat egy társadalmi osztálynak kedvez.

A szeszkontingensből a fogyasztás nem fog kitelni és így az exkontingentális szeszre kerül a sor ez pedig drágább s így egy új szakasz fog kialakulni. Ezzel a javaslattal nem a fogyasztót sújtja, hanem a kisgazdát, akinek sok-

szor egész jövedelme a gyümölcsstermelés. A javaslatot nem fogadja el.

Maniu után *Vinkovics* Bezso beszélt horvátul.

Pribicevics, *Muacsevics*, *Lukinics* és *Popovics* horvátul beszélnek a javaslat ellen.

Ezek után *Ugron* a sürgősségi indítványt átnyújtotta Návaynak. Az alelnök konstatálta, hogy nincs jelen a 150 képviselő.

Wekerle Sándor miniszterelnök az állam érdekéből fontosnak tartja a bevételek fokozását.

A miniszterelnök beszéde alatt tart az aláírási gyűjtése. A 150 aláírást sikerült összehozni.

Az ülésnek délután fél 4 órakor lett vége.

Aehrenthal Kossuth Ferenő. Karlsbadból írják: *Aehrenthal* báró külügyminiszter, aki vasárnap érkezett ide, hétfőn meglátogatta *Kossuth* Fereucet, akivel igen sokáig konferált.

A borvát bán nyilatkozata.

Rauch báró horvát bán tegnap reggel Budapestre érkezett és ekként nyilatkozott a helyzetről:

A válságról terjedt hírek alaptalanok. A sajtó türelmetlen, pedig türelemre van szükség. Biztosíthatom, hogy 1910—11-ig az egész közvélemény ellene fordul a koalíciónak. A magyar kormánynak Horvátországgal semmi baja; dolgom velük legfőlegb csak nekem van. Hogy egyes magyar képviselők a horvát képviselőkkel tárgyalásokat folytatnak: annak nincs komoly alapja és legkevésbé van hivatalos háttere. A szeszadó javaslaton Horvátország érdekében több módosítás fog történni.

Nagy román gazdasági mozgalom.

A román nemzetiségi képviselők és vezetők emberek a politikai téren szerzett tapasztalatok

után arra a meggyőződésre jutottak, hogy politikai elvekkkel nem térkőzhetnek a nép lelkébe. A politikai mozgalmak ez ideig rendszerint a román helyzetnek kiélesítését eredményezték. Többet ártottak vele, mint amennyit használni akartak. Belátták, hogy a politikai tevékenység csak meddő munka és ez fölösleges időpazarlás is.

A heytelen iránynak fölöslegességét az utóbbi időben a román lapok is hangoztatták s akkor kiadták a jelszót, hogy a politika helyett hatásos gazdasági munkálkodást kell kifejteni. A lapok által felvetett eszmét a román körök nagy örömmel fogadták, kimondották a gazdasági szervezkedést.

A »Tribuna«, »Lupta«, de főleg a »Revista Economica« című román lapok foglalkoztak a gazdasági szervezkedés eszméjével. A »Revista Economica« »Gazdasági szervezkedés« címmel egy cikksorozatban a szervezkedés módzatait is felvetette. A lap közleményei után a vezető emberek nyomban megkezdték a szervezkedést. Ezideig már egy kisebb egyesület meg is alakítottak.

A szervezkedés természetesen első sorban is a meglévő román pénzintézetek bevonásával történt. A pénzintézetek nem vonakodtak a mozgalomtól, hanem mind összefogva igyekezett a cél felé.

Biharmegyében szintén megkezdődött a mozgalom. Itt a mozgalom élén a »Bihoreana« pénztárosa, *Bábi Vazul* vezeti az ügyet. Bábi a mozgalom eredményre jutására minden tudását kifejti. Különbben a párt is igyekezett őt megnyerni mint elismert szakembert, aki a külföldön szerzett tapasztalatai útján könnyen megoldhatja a kérdést.

Az erdélyrészi mozgalom vezetői között ott van *Lapadát C.* bankigazgató és *Fordosián* egy már meglévő kisebb egyesület titkára.

A gazdasági mozgalommal kapcsolatosa n

ból nyilvánvaló, hogy azon Szomajomi, ahol Ördög Pál unokatestvere az 1291—1307. években lakott, nem a biharmegyei Szomajomi hanem ettől különböző, Szoboszlótól nyugatra első szabolcsmegyei falu volt **

Ördög II. Pál, mint Debrecenhez közeli birtokos, a XIV. század elején a hatalmas Debreceni Dózsa nádor párthívei közé állott s így megmentette birtokait. XIV. század elején annyira szokásos elkobzástól. 1322-ben ő szőlította fel Csobánkafy László rokonait, továbbá birtokainak szomszédosait, hogy ha tetszik, tegyék le a 2000 márka ezüstöt s így kiválthatják a király kezéből a birtokokat, máskülönbben pedig a király azokat Debreceni Dózsanak adja* Öreg — tekintélyes ember volt ennél fogva akkoriban Ördög II. Pál, hogy ily nagy dologban ő volt a király megbízottja**

Ördög II. Pál két fiut hagyott hátra maga után: Jánost és Lászlót. 1346-ban azonban már János is elhalt, csak két fia: Tamás deák és Mátyás élt. E fiuk nagybátyjukkal együtt elhatározták, hogy nem tartják fent a közös gazdálkodást 3-ad és negyed foku rokonaikkal, hanem elkülönítik jószágait. Megjelentek tehát a király előtt és ott a király megítélte nekik Szomajomi és Korpád falvak felét. Majd Izsákay Zoárddal, a király megbízott emberével elmentek Szomajomba, azt két részre szakították és Szoboszló felől eső felét maguknak tartották meg. A hortobágyi hid vagy rév-vám is két részre ment és így a vámosnak ezentul

** Zichy es. Okm. I. 88. Fejér: Cod. Dupl. VIII—1 120 l.
* A II. 33. l.
** U. O. 33. l.

külön kellett elszámolnia mindkét családnak a vám jövedelmeiről.*

Ördög II. Pálnak egyik unokáját Tamást már 1346-ban deáknak tanult embernek írják, s róla is teljesen biztos, hogy a biharmegyei Szántó községek egyikében lakott, mert állandóan Szántainak nevezik. Mivel tanult ember léttére értett jogainak védelméhez, nem nyugodott abba bele, hogy a Bihar-Püspökitől északnyugatra eső Szeben falu 1342-ben más kezére került. — Báthory Miklós és János ajándékozták azt 1342-ben a váradi klarissza apácáknak, de ő megtámadta az ajándékozás érvényességét és az országbíró előtt pert indított! Az országbíró nem akarta az akkoriban sok pénzbe kerülő bírói ítélettel sújtani a peres feleket, hanem 1350-ben elhalasztotta a pert, oly kikötéssel, hogy időközben igyekezzenek kibékülni. Békítőknak Biharmegye akkoriban legelőkelőbb urait nevezte ki, nevezetesen: a váradi püspököt, Futaky Demetert, Czibak Mihályt, Palota urát, Mindszenti Albertet és Pázmány Istvánt. 1. Ezeknek csakugyan sikerült Ördög Tamást engedékenységre bírniok vagy követelése helytelenségéről meggyőzniök, s így 1351-ben Tamás deák lemondott Szebenhez való jogáról. 2. A család nemzedék-rendje ez:

Az Ördög-Szántai család nemzedékrendje:

Ördög I. Pál	I. Péter
Ördög II. Pál ³	Szomajomi Gergely ³
1291—1322.	1291—1307.

* Balássy Ferencz: A zámi és óhádi apátságok 38—39.
¹ Anjoukori Okmt. V. 399.
² V. 481.

János ⁴	László ⁴	Kozma ⁴
1335.	1335—46,	1341—54.

Tamás deák ⁵	Mátyás ⁵	II. Péter, István, János ⁶
1346—51	1346—59.	1—3— 4— 6.

Azért bocsátottuk előre az Ördög-család történetét, mert ebből lehet legbiztosabban megállapítani azt, hogy a biharmegyei Szántó községek közül melyiket is hívták régen Ördög-Szántónak. Mert bizonyos, hogy a középkorban is két Szántó község állott egymás mellett s az egyiket Molnos-Szántónak s a másikat Ördög-Szántónak hívták, s a család történetének ismerete nélkül nem tudnók biztosan, hogy Ördög-Szántó a mai Nagy-Szántóval egy-e, vagy pedig Kis-Szántóval?

Már a mai állapot is amellett szól azonban, hogy Nagy-Szántó a régi Molnos-Szántóval egy. Ez utóbbit épen azért hívták Molnosnak, mert vizimalma vagy régiesen molna volt. Már most a mai Nagy-Szántó mellett folyt a régi Viaszos, utóbb Kis-Körözs folyó, amely a vizimalmot hajtotta, ellenben Kis-Szántó attól távolabb esik.

Vége köv.

³ Hazai Okmtár VII. 314. Venzel: Árp Okm. X. 65. Zichy es. okmt. I. 88. Fejér: Cod. Dipl. VIII—1 220. Anjoukor. okm. II. 33.

⁴ Anjouk III. 130. Károlyi es. okl. I. 144. Balássy. A zámi és óhádi apátságok 38—39.

⁵ Balássy i. m. 38—39. Károly es. ort. 240. Anjouk.

⁶ Balássy i. m. 38—39. II.

a román pénzügyintézetek tisztikara szintén mozgalmat indított az iránt, hogy őket mint tisztviselőket első sorban vegyék be a mozgalomba: Erről a mozgalomról az 1909. évben megjelenő Román pénzügyintézetek zsebnaptár fog részletesen beszámolni.

A mozgalom céljai közül legfőbbek a következők:

A vidéki tejtermelés fellendítése.

Fogyasztási szövetkezetek alakítása.

Biztosító intézetek felállítása.

Altalánosan pedig az, hogy a román nemzeti intézmények versenyképesek legyenek a többi intézményekkel.

A mozgalom eddig mondhatni a nagy nyilvánosság kizárásával történt, közelebb azonban mindenütt nagy kongresszust fognak tartani az intézők, amikor is be fognak számolni eddigi munkájukról.

Abderai esetek.

A vén Rhédey-kert hozzá van már szokva minden képzelhetőhöz, a túl modern zsurok felett még a Rhédey-kert százados fája is megbotránkoznak.

A kert minden bokra, zizegő falevele titkos dolgokat suttog és szégyenkezve hajolnak össze az ágak. Egy ilyen suttogó fát volt alkalmunk kihallgatni s nagyon meglepő dolgokat suttogott s valószínűleg megfogja lepni az olvasót is. És most ön elhallgatok s a fa fog suttogni.

A tavasz mulóféiben volt üde zöld színű levelein kezdtek haragos zöldüekké lenni.

Sietett a tavasz és mi sajnáltuk az embereket, akik nem élvezték azt. Egy szép mosolygó napon hosszú leánysor vonult el a Rákóczy-utcán.

A leányok nagyon lármáztak s így megtudtam, hogy Budapestre mennek. A növendékek közül idebaza maradt egy néhány. — Nagyocskó lányok voltak és felvilágosodottak. Ezek irigyelték utazó társaikat s összebeszéltek. Voltak vagy nyolcan. A vezető Matildnak hívták. Szép név.

Matild társaival felment az iskolába és ott a tanítónők fiókjait felfeszítette. Pénzt kerestek s találtak, talán 30—40 koronát. Ennyi pénz nyolc leány kezében? A pénz veszedelmesebb, mint a revolver. Az akkor is éget amikor tisztességes uton jut hozzá az ember, ha meg a más fiókjából van kivéve, akkor meg türhetetlen.

A leányok a pénzen mai módra gardedám nélkül való zsurt rendeztek hozzájuk való nagyobb iskolás fiúkkal a Rhédey-kertben.

Az öreg beszélő fa szégyenkezni kezdett.

— Sokan voltak. És ide jöttek. Megvénültem már, láttam szundikáló rendőrt, láttam udvarló bakát, láttam akasztott embert, de még ilyet nem. Csupa fiatal gyerek volt alattam. És ezek a gyerekek zsurozni kezdtek.

Nem tudom mivel kezdődött, csak arra emlékszem, hogy alkohol is volt. Lumpoltak sokáig és a vége csók volt. En zizegtem. A méhek itt zümmögtek s a madarak lármáztak. Figyelmeztetni akartuk őket, de ők csak folytatták tovább. Ittak megint és megint csókolóztak.

Az öreg fa tovább nem akart beszélni, mert nagyon szégyenlette a dolgot, talán jobban, mint a különös zene rendező és résztvevői. Mit

nem érünk meg ebben a koedukációs világban.

A dolog maga — így történt Abderában. Örülünk, hogy mi nem élünk ottan.

Tolvaj kereskedősegedek.

Tegnap délelőtt a rendőrség letartóztatott egy fiatal kereskedősegedet, aki gazdáját igen tekintélyes összegig károsította meg. A kereskedősegedet országszerte körözte a hatóság, tegnap végre sikerült őt Nagyváradon elfogni.

A folyó hó elején megirtuk, hogy Vajda és Róna zöldfa-utcai kereskedők üzletéből nap mint nap eltűnik valami értékes tárgy. A kereskedők az áruk eltűnését észrevették, azonban az eltűntetőt sehogy sem tudták kézrekeríteni. Végre az egyik alkalmazott ügyetlensége folytán kézrekerült az egyik tolvaj.

A cég egyik főnöke ugyanis az üzletben volt elfoglalva. Kivétel csupán Csecskovics Zoltán kereskedőseged volt még az üzletbelyiségben. A főnököt nagyon lekötötte munkája, úgy hogy a segédet figyelmen kívül hagyta. Ezt Csecskovics Zoltán észrevette s a kasszához lopózkodott, annak fiókját kibuzta és belemarkolt a pénzbe. Szerencsétlenségére a fiókban csupa váltópénz volt s amint ezekbe bele markolt a pénzdarabok csörömpölve hullottak szét.

A pénz zajára figyelmessé lett a főnök s munkáját félbe hagyva a kassa felé nézett. Itt nagy meglepetésére egyik legmeghittebb alkalmazottját Csecskovicsot találta. A segéd annyira megrémült, hogy a felmarkolt aprópénzt nem tudta visszadobni. Csecskovics könyörgésre fogta a dolgot s kérte főnökét, hogy ne jelentse fel a rendőrségen, mert tulajdonképpen nem is ő a bűnös, hanem egyik társa Friedmann Géza.

Csecskovics ezután elmondta, hogy őt Friedmann Géza birta rá a lopásra. Az árukat Friedmann értékesítette Kandel orfeumi alkalmazott utján s ő csak részt kapott a potomáron eladott áruk értékéből. A főnök megígérte, hogy nem fogja feljelenteni a rendőrségen, azonban kötelezte úgy Csecskovicsot mint Friedmannat a lopott tárgyak megtérítésére. Csecskovics ezt meg is ígérte, Friedmann azonban megszökött Nagyváradról, mire a rendőrségnél megtették ellene a feljelentést.

A rendőrség elsősorban a megszökött kereskedőseged szüleit vonta kérdőre a fiu hol tartózkodása felől. A szülők azonban nem tudtak felvilágosítást adni. A rendőrség erre állandó felügyelet alá akarta venni Friedmannék lakását. Friedmann édesanyja azonban kérte, hogy ezt ne tegyék és ő az esetben ha a fia előkerül, azonnal fel fogja vinni a rendőrségre.

Azóta két hétnél több telt el és a fiu nem jelentkezett. Hazulról rendes hétköznapi ruhában ment el s ebben mindenütt gyalog barangolt. Községről-községre járkált s koldulással tartotta fenn magát. A hatóság emberei elől állandóan bujkált. Az éjjelt a szabadban, mezőkön, kerítések tövében töltötte. Végre megunva ezt az életmódot tegnap hazajött Nagyváradra. Lerongyolódva, lesóványodva, mint egy koldus állított be szüleihez.

A kereskedőseged édesanyja azonnal felvezette fiát a rendőrségre, ahol letartóztatták s kihallgatás után az ügyésznek lesz átadva, ahol már két társa hetek óta várja.

UJDONSÁGOK.

* **Az új hadtestparancsnok.** Már említettük, hogy *Schwitzer* tábornagy, a temesvári VII. hadtestparancsnoka egészségi okokból nyugalmába vonul. A felmentő királyi kéziratot a hivatalos lap tegnapi száma közli. Utódjául ő Felsője *Frank* Tibor altábornagyot, az I. gyaloghadosztály parancsnokát nevezte ki a 7. hadtest parancsnokává és temesvári vezénylő tábornokká.

* **A hercegprimás rendelete a tót nyelvről.** Vaszary Kolos biboros hercegprimás elrendelte, hogy az esztergomi szemminárium magyar születésű növendékei s általában az egész érseki megye papsága tanulják meg a tót nyelvet. A hercegprimás azzal okolja meg rendeletét, hogy csakis ily uton küldhet hazafiság dolgában megbízható papokat a nemzetiségi vidékekre.

* **A polgármesterek kongressusáról.** *Rimler* Károly polgármester, *Bordé* Ferenc főjegyző és *Lukács* Ödön tanácsnok tegnap hazakerkeztek a polgármestereknek Hódmezővásárhelyen bétlőn tartott kongressusáról. A kongressuson elismeréssel és kellő méltánnyal fogadták *Lukács* Ödön tanácsnok nagyszabású memorandumát a virilismusról. A kérdéshez részletes tárgyalás azonban akkorra tüzték ki, ha a választójog reformjáról szóló törvény életbe lép. *Lukács* Ödön felszólalásában hozzájárult a tárgyalás elhalasztásához, mert tényleg az új választói jogról szóló törvény meghozatala után válik aktualissá a virilismus kérdése.

* **Allami közut építése.** A kereskedelmi miniszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a debreceni fehértemplomi állami közut Nagyváradot érintő szakaszát állandó burkolattal akarja ellátni s e tárgyan a helyszíni bejárás július 16-án lesz Nagyváradon a városházán, Pünkösdi Ferenc kir. műszaki tanácsos vezetése alatt. A miniszter felhívja Nagyvárad városát, hogy a város képviselőjét rendelje ki a bejárásához s hívja meg arra a nagyobb ipari és egyéb vállalatokat. A tervezet 15 napi közszemlén lesz ki téve az államépítésügyi hivatalban.

* **Sürgős az aszfaltozás.** Amint már említettük, az utcák járdáinak ócska aszfaltból leendő elkészítését mielőbb meg akarja kezdeni a Magyar Asphalt-Részvénytársaság. Tegnap beadványt intézett a részvénytársaság Nagyvárad városához, amelyben kéri, hogy engedélyezze a tanács, miszerint a járdák aszfaltozási munkálatait már most, a miniszteri jóváhagyás bevétele nélkül, a saját felelősségére megkezdhesse s így ez évben a munkálatokkal elkészülhessen. Kéri egyben, hogy a szerződést már most kösse meg a város a társasággal, oly módon, hogy az a vállalkozókra azonnal kötelező, a városra nézve azonban csak a közgyűlési határozat jóváhagyása után.

* **A fürdővasut engedélyezési tárgyalása.** A fürdővasut ügye mindjobban közeledik a megoldáshoz. A kereskedelemügyi miniszter, mint budapesti tudósítónk jelenti, a fürdővasut végleges engedélyezésének tárgyalását július hó 3-ára tüzte ki. Az ügy érdekében nagyon kívánatos, hogy az engedélyezési tárgyalásig a város végleg megállapodjék az engedélyesekkel az áramszolgáltatásra vonatkozólag. *Rimler* Károly polgármester, az ügy fontosságának teljes tudatában, elejétől fogva jóindulattal viseltetett a fürdővasut ügye iránt s

igy hisszük, hogy most, mikor már a komoly megvalósítás stádiumába jutott, a város közönségére is oly fontos kérdés, teljes jóakarattal támogatja annak létesítését s az áramszolgáltatás ügyében rendkívüli közgyűlés összehívását eszközli ki. A vasut építésének pénzügyi része is teljesen rendben van s amint a végleges építési engedélyt kiadja a miniszter, megkezdik a munkálatokat.

* **Botrány a piacon.** Mszáros Dezső munkásközvetítő a feletti elkeseredésében, hogy Fränk Sámuel munkásközvetítő 30 embert helyette közvetített, utóbb nevezettet tegnap délután a Szent László-téren két izben is arcul verte. A parázs botránynak a rendőrség vetett véget, előállítván a harcos feleket. Kibágási eljárást tettek folyamatba ellenük, mely ügy a bíróság előtt nyer folytatást.

* **A városi árvaház perselyei.** A városi árvaház elnöknőjétől a következő kérelem közlésére kértünk fel: Tisztelettel kérem mindazon urakat, kiknél »Nagyvárad város Arvaház« tulajdonát képező pénzügytő perselyek adakozás céljából elhelyeztettek, hogy azokat felbontás céljából mielőbb hozzám juttatni sziveskedjenek. Tisztelettel özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné, a városi árvaház elnöknője. Kapucinus-utca 1. sz.

* **Esküvő.** Veres János f. hó 29-én d. u. 3 órakor a Szent László templomban tartja esküvőjét *Fazekas Rózsikával.*

* **A gőzgépközelők és kazánfűtők nagyváradai bizottsága** ez uton hozza az érdekeltek tudomására, hogy a legközelebbi vizsgatétel folyó év június hó 29-én a Moskovits Adolf és fiai tulajdonát képező Adria műgőzmalomban fog megtartatni. A vizsga reggel fél 9 órakor kezdődik. Felhivatnak mindazok, kik ezen vizsgán résztvenni óhajtanak, hogy az ez irányban kérelmeket fenti napig a nagyváradai m. kir. kerületi iparfelügyelőséghez — Lukács György-utca 13 — adják be, esetleg azok a vizsgatétel napján a bizottságnál is előterjeszthetők. A kérvényhez csatolandó, keresztlevél vagy munkakönyv, egy évnél nem régebb keletű erkölcsi bizonyítvány és hatóságilag igazolt, géptulajdonos vagy annak megbízottja által kiállított, legalább is hat havi gyakorlatot igazoló bizonyítvány. *Pozsonyi László, a vizsgáló bizottság elnöke.*

* **Cselédmizeriák.** A cselédügyosztály élénk forgalmára vall, hogy tegnap 120 házicseléd cserélt gazdát. Ezenkívül 13 házicseléd gazdáikat, minden további indoklás nélkül faképnél hagyta. Végül majd háromszor ennyi cselédkönyvet beszolgáltattak a gazdák, a meglépett cselédekkel illetőleg, azon kijelentéssel, hogy valóban boldognak érzik magukat, hogy házi nemtőlük ellibegtek. — Ilyenkor aratás előtt mindég tömegesen hagyják el a falusi cselédek helyeiket s mennek haza markot szedni.

* **Pénzmaradvány a czéhvilágból.** Schön Lipót a nagyváradai sütő ipartársulat elnöke még ez év elején kérvénnyel fordult a belügyminiszterhez, hogy a nagyváradai pékiparos ifjak egyleti vagyonát (mintegy 1400 koronát) engedje át a sütőipartársulat rendelkezésére, azon célból, hogy az ipartársulat ezen a pénzen egyleti helyiséget rendezzen be. A belügyminiszter, mielőtt a kérelem ügyében döntött volna, leadta az iratokat a rendőrkapitányi hivatalnak, hogy vizsgálja meg az ügyet. A rendőrség eddigi nyomozata során annyi már bebizonyult, hogy a pékiparos ifjuság egylete még a czéh világban, 1818-ban alakult s körülbelül 1878-ig állott fenn. Az egylet tagjai közül ma már 3 egyén él Nagyváradon; Kurcz Ignác, Rákosi Viktor és Harnos János. A főkapitány bekövetelte a betétikönyvet s az iratokkal együtt a belügyminiszterhez terjeszti fel, hogy határozat hozassék eme — jelenleg már gazdátlan — vagyon további sorsa felül.

* **Péksütemények selyempapirban.** A budapesti és kolozsvári példa nyomán a főkapitány Nagyváradon is megakarja honosítani

ama kötelező szokást, hogy nagyobb kávéházak és vendéglőkben a péksüteményeket selyempapirba csavartan szolgálják fel a közönségnek. Emellett az egészségügyi tekintetben van nagy hordereje. Azért is a rendelet kiadása előtt főkapitány véleményét kér a t. orvosi hivataltól.

* **Kikerült a mellény zsebből.** Frank Endre feyverneki földbírtokos hétfőn délután a budapesti gyorsvonat elindulása előtt, bejelentette a rendőrségen, hogy egy 1000 koronás bankjegye hiányzik. Meg is nevezte a Rimánóczy fürdőt, ahol elhagyhatta. A rendőrség nyomozást indított, de már ennek során is beigazolódott, hogy a bankjegyet ott el nem veszthette. Tegnap reggel azután Frank expressz levélben értesítette a rendőrséget, hogy az 1000 koronás bankjegyet a mellényzsebében megtalálta.

* **Elmulatta a gazdája pénzét.** Mihályovits Rákóczi-uti lakatos iparostól Nagy Sándor Béla nevű segédje 20 koronát elsikkasztott és azt Böllönyi Gyula nevű barátjával elmulatta. 95 fokos szeszattalommal a rendőrségre kerültek.

* **Érettségizett fiatalember szépirással, szerény igényekkel, bármint irodai munkát elvállal.** Cimeket a kiadóba.

* **Jóteknység eső.** Negyven fokos melegben van-e őszintébb óhaj, mint hogy Jupiter nyissa meg az ég csatornáit. Az izzadságban fürdő emberek ajkáról sűrűn hangzott el a sohaj: bárcsak jönne egy kis eső. Tegnap megérkezett a szivesen látott vendég. Egy félórás erős zápor áztatta a szomszéd földet, utána pedig csendesen esett. A záporos bár kevés volt, jóteknységgel hatott a növényzetre.

* **A Pannónia-szálloda télikertjében és éttermeiben a zóna reggelit naponta felosztják étlap szerint.** Allandóan frissen csapolt *Dréher-sör.*

* **Akar Ön jó bort inni?** akkor siesen *Paiss Béla* vendéglőjébe, ahol olcsó pénzért kitűnő konyhát, pompás borokat, szolid kiszolgálást s jéghideg finom sört talál s kellemesen eltöltheti üres óráit a rekkenő hőségben a nap izzó sugarai ellen edes menedéket nyújtó hűs kerthelyiség árnyas fái alatt.

* **Egy röptülő söröshordó kaladjai** és egész özőn kacagató, humoros felvétel, a világhírű *Pathé-gyár* pompás fölvételei szórakoztatják a mulatnivaló publikumot a *Nemzetiszálló* pompás kerthelyiségében, amely kitűnő levegője mellett szolid kiszolgálásáról és jó konyhájáról híres. A mozgófénykép előadások egész este tartanak, *minden második nap új műsor. Belépti-díj nincs.*

* **Európa mozija.** Kies fekvésű, hegyi ózondus levegőjű kerthelyiségében a szolid kiszolgálásáról és pompás konyhájáról híres *Európa-szállónak* remek mozgófényképek, az Apolló-mozgófénykép színház mesésen sikerült fölvételei szórakoztatják a mulatni vágyó közönséget. A széles vetítő-vásznon meglevenednek az orosz forradalom véres mozzanatait, az anarkisták, a forradalmárok bombáinak borzalmas pusztításai markáns, élethű színekkel peregnék be előttünk, majd a kacagató bohózatok és a legaktuálisabb, legújabb párisi fölvételek szórakoztatják a publikumot. *Belépti-díj nincs.* Szolid kiszolgálás. Igen olcsó árak. A zenét *Varga Stefi* teljes zenekara szolgáltatja.

* **Uj vendéglő.** A volt «Kecskeméty-féle» vendéglőt — mely a vidékiek kedves találkozó helye *Strobl János* vendéglős vette meg. Nagy nyári helyiségek. Kitűnő borok és frissen csapolt kőbányai sör hideg és meleg ételek állandóan kaphatók.

x **MOLNAR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

x **Panama kalapok, nyári férfi ingek és színes cipők REICHARD** áruházában olcsón lesznek árusítva.

IRODALOM.

Petőfi-Könyvtár.

Szerkesztik: Endrődi Sándor és dr. Ferenczy Zoltán, a Petőfi-Társaság alelnökei. I. kötet: Kéry Gyula: Friss nyomom. Kunossy, Szilágyi és Társa kiadása a Petőfi ház javára.

Irrodalmilag és aesthetikailag egyaránt nagyjelentőségű az a vállalkozás, mely Petőfi-könyvtár címmel a Petőfi-kultusz ápolására, a költő életviszonyaira és költészetére vonatkozó adatok összegyűjtése, feldolgozása s részben a Petőfi-ház anyagának ismertetése céljából indult meg Endrődi Sándor és dr. Ferenczy Zoltán, a Petőfi-Társaság alelnökeinek szerkesztésében. Harminc füzetre, illetve tizenöt kötetre van tervezve e hazafias vállalat, melynek egyes köteteit a Petőfi irodalom legalaposabk ismerői és legnevesebb íróink írják s kiváló magyar festőművészek eredeti rajzai díszítik. Az I. füzet Kéry Gyulának, a Petőfi-Társaság titkárnak, a jeles poétának ritka érdekességű műve: Friss nyomom, melyet írója Petőfi emlékének szentelt.

A költő alakja és jelleme bámulatos közvetlenséggel és plaszticitással domborodik ki a lapokból, melyekbe mozaik gyanánt egész sereg ismeretlen s történeti értékkel bíró adatot, emléket és epizódot hordott össze a szerző. Kéry Gyula tudvalevőleg a Petőfi-Társaság megbízásából évek óta járja az országot s egyenkint keresi fel a nagy költő életében emlékezetes helyeket s ahol lehet, összegyűjti emléktárgyait is a Társaság számára s a még életben levő kortársak előadása után minden adatot feljegyez a költő életéből. E ritka fontosságú, becses memoire-gyűjteményéből valók azok az adatok is, melyeket e most megjelent könyvében feldolgozott. De megtalálja itt az olvasó Kéry gyűjtésének a javát is Mühlbeck szép rajzaiban és pompás reprodukciókban: több eredeti kézirat, műveinek dedikált kiadásait; az ágyat, melyben a költő született, almáriomát, ládáját, egyik íróasztalát, székét, padját, csutoráját s más kedvesebb holmiját s egy csomó olyan iratot és okmányt, melyek Petőfire és családja tagjaira vonatkoznak.

Minden idők Petőfi-kutatójának becses forrásmű lesz Kéry könyve, amellyel élvezetes és kedves olvasmány is, melynek során meglevenednek előttünk a költő gyermekkor, epizódok az egri kislapok körében, szerelme Mednyánszky Berta iránt, házassága, anyja, Bem, a költő öcsöce — minden, aminek csak valami köze lehet Petőfihez.

E gazdag tartalom mellett s abban a pompás kiállításban, melyben Kunossy, Szilágyi és Társa a füzetet a könyvpisra bocsátották, valóságos hihetetlenül olcsó az 1 korona 20 filléres ár s a kiadók nagylelkűsége még ennek bizonyos százalékát is a Petőfi-háznak szánta. Ily körülmények között a vállalat igazán méltó rá, hogy minden magyar ember könyvtárában ott legyen.

A Gyermek nem felvilágosítása.

Irta **Komócsy István,**

Modern téma, modern tudományos feldolgozással, de tisztult erkölcsi telfogással. Három részben kitejti a cimbéli kérdés minden részletét. A kérdés mibenlétének tisztázása után a felvilágosító törekvések irányzatait ismerteti s betekintést enged abba a szabadosságba, melylyel a természetrajzi és anatómiai igazságok le-

írásával és szemléltetésével letörlik a gyermekarcok hamvas pirulását, de nem menti meg lelki és testi tisztaságát. Szerző szerint a pusztá felvilágosítás a legjobb is, elégtelen az érzékenység feltámadó ingerei ellen. A faji ösztön leg-erősebb ösztöneinek egyike, melynek tévelygése ellen nem a tudás, hanem az akarat, magának az ösztönnek befolyásolása emel korlátokat. Erre a nevelés segít.

A nemi életre is nevelni kell a gyermeket, hogy az később is mindig erős erkölcsű lehessen. Erről szól a II. rész. Ki vezessen, mikor kezdődjön a nevelés, a vágy — tudás és az akarat szerepe, a szeméremérzés és a test egészséges nevelése, a serdülés kora és veszélyei, az atyaság kérdése mind sorra jönnek. Csak azután, hogy meghatározta helyét az általános nevelésben jön tárgyalásra a szoros értelemben vett felvilágosítás. Szükséges, de részletes eszköz, kétélű fegyver, melylyel csinján kell bánni. A felvilágosítás célja nem tudós belátás az élet nagy vegykamrájába, hanem a gyermek erkölcsi védelme. Azért csak azt s oly módon közlünk vele, ami természetes tudásvágyát kielégíti s mert megértheti, nem izgatja. Példát nyújt s utat mutat rája a gyakorlati élet követelményei s mélyes lélektani megfigyelések alapján. Könnyed, élvezetes írásmódja a legvonzóbb erkölcsi részleteket is érdekessé teszi.

Ara 2 korona, Megrendelhető a Szent István-Társulat könyvkereskedésében Budapest, IV., Kecskeméti-utca 2. és minden könyvkereskedésben.

A Deres megszűnt.

Mély sajnálattal tudatom a »Deres« összes megrendelőivel, hogy a lapot, a sok hátralékos előfizető miatt, kénytelen voltam a héten megszűntetni. Egyedül maradtam a harcban s anyagi erőm kevésnek bizonyult ilyen nagy vállalat-hoz. Mindazok, akik rendes előfizetői voltak a Deres-nek, fogadják hálámat, a kik pedig hátralékban vannak — 2600 korona! — azok sziveskedjenek kötelezettségeiknek eleget tenni.

Mindazoknak jogát és érdekét, akik akár július 1-ig, akár október 1-ig, akár december végéig előfizettek, úgy óvtam meg, hogy kárpótlásul a Bolond Istók című élelclapot kapják előfizetésük lejártáig. Mély tisztelettel kérem összes olvasóimat és munkatársaimat, hogy a jövőben ezt a keresztény szellemű lapot támogassák.

Az 1908. évi július 1-ig szóló előfizetési hátralékokat címekre méltóztassék utalványozni, a további időre szóló előfizetési díjak a Bolond Istók kiadóját illetik.

Mikor a humor himes mezején elbucszom szives olvasóimtól, az a remény vigasztal csak, hogy a komoly munka és a nehéz közéleti harcok csataterén még sokszor fogunk találkozni és együtt küzdeni!

Kiváló tisztelettel

Huszár Károly.

TÁVIRATOK.

A perzsiái zavarok.

London, június 23. Teheránból jelentik: A parlament egy rendkívüli ülésén heves beszédek hangzóttak el a sah ellen és elhatározták, hogy ultimátumban felszólítják, hogy válaszoljon arra a memorandumra, melyet a parlament június

26-án hozzá intézett. A sah és a parlament közti viszonyt megszakítottak tekintik. A helyzet nagyon komoly.

Teherán, június 23. A nap folyamán a sah a parlamentet kozákokkal vétette körül és követte az oda menekült zendülők kiadását.

A sah követelését nem teljesítették sőt a parlamentből a katonaságra lőttek. A sah a parlament magatartása miatt annyira haragra lobbant, hogy tüzereket rendelt ki és lövette a parlamentet. A tüzerek 10 órán át lőttek a parlamenti épületet. A perzsiái állapotok a legrosszabbra fordultak. Most már egész biztosra vehető az általános lázadás. Az orosz cár a sah mellett foglal állást s védelmére lesz. Ebből kifolyólag azonban a sah nagy ellenszolgálatokat fog tenni.

Letartóztatott iskolaigazgató.

Chandarnagad, június 23. Francia-Keletindióból jelentik, hogy Babu Roy Hupta francia hivatalnokot és iskolaigazgatót, akit azzal vádolnak, hogy közreműködött bombák előállításában és az itteni polgármester ellen intézett merényletben, letartóztatták és átadták az ottani hatóságnak.

Az osztrák egyetemi sztrájk.

Grác, június 23. Az egyetemen és a műegyetemen ma zavartalanul megkezdte az előadásokat.

Elhamvadt város.

Montreal, június 22. Three Rivers városát nagy tűzvész majdnem teljesen elpusztította.

Öröm a spanyol királyi házban.

Madrid, június 23. Viktória királynőnek ma éjjel fia született. — Alfonz király valamennyi államfőt táviratilag értesítette az infáns születéséről. A szülés oly gyorsan ment végbe, hogy a legfőbb személyiség, akiknek az újszülött felmutatásánál jelen kellett volna lenniök nem érthettek idejekorán a palotába. A király mosolyogva mutogatta az infánst az egybegyűtteknek. Az infáns bemutatása reggel egynegyed három órakor volt a trónteremben a miniszterelnök, az igazságügyminiszter, a tengerészetügyi miniszter és az udvari méltóságok jelenlétében. Az anyakönyvezés szintén a trónteremben fog végbemenni a polgári és katonai hatóságok fejei, valamint a segoviai püspök jelenlétében.

MULATSÁG.

A »48-as népkör« bálja. A »Nagyvárad 48-as népkör« 1908. évi június hó 28-án (vasárnap) szükségleteinek és könyvtár alapja javára a Sport-téren (Rhédey-kert). Zónapostával egybekötött házas táncvigalmat rendez. Beléptidij: Személyjegy 2 korona. Családjegy (3 személyre) 3 korona. Jegyek előre válthatók: Király Zsigmond Teleky-utca, Mezey János és Társa Szent László-tér, Kiss Dávid és Társa Rákóczy-ut, Nagy János Szent János-utca, Frölich János fióküzlete (Rét), Kovács Pál Gilányi utca és Walner Ferenc Kolozsvári-utcai üzletében. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak. A mulatság kezdete 8 órakor. A meghívó másra át nem ruházható.

SPORT.

Tenisz verseny.

Nagy érdeklődés mellett folynak az előkészületek a folyó hó 27-én kezdődő teniszversenyre. Napról-napra érkeznek a nevezések s úgy a hölgy mint a férfi játékosok a férfi játékosok legjobbjai résztvesznek a versenyen. Különösen a női egyes verseny és a vegyes páros verseny számok fognak nagy érdeklődést kelteni, amely versenyekben a beérkezett nevezésekből ítélve, erős küzdelmek fogják eldönteni a mérkőzéseket. Külön meghívót nem bocsát ki a verseny bizottság.

A sport-téri tenisz pályák bérlői a versenyeket a tagsági igazolványok előmutatása mellett díjtalanul látogatják. A tagok kísérői és nem tagok részére a belépő díjat egy napra 50 fillérben, a verseny egész tartamára 1 korona 50 fillérben állapította meg a versenybizottság.

A verseny napokon d. u. közvetlen villamoskocsik fognak közlekedni a pályaudvartól a Sport-térre.

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, június 23.

Osztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, június 23.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. június 23.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyeremény sorsjegy kölcsön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	95.50
20 márkás arany	—	—	23.51
20 frankos (Napoleon)der	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

A heti vásár. A hétfői heti vásár forgalma általánosságban igen gyenge volt a nagyváradai piacon. A felhajtás 792 szarvasmarha (elkelt 354), 561 sertés (elkelt 148), 516 ló (elkelt 85). Az ipari vásár pang. Zöldség és gyümölcs vásár igen élénk forgalmu. Erdélyből, kivált Kolozsvárról, élénken keresik fel piacunkat az újság féle élelmi cikkekért.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Írta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(75)

X.

— Hja a várva várt Dens ex machina elmaradt.

Az a jelenet, melytől Sempály tartott, végre mégis bekövetkezett és hebozó, kétszínű magaviselete által nem nyert egyebet, mint hogy a helyett, hogy fivérének csupán haragját idézte volna el, annak megvetését is magára zudította. Most már zinkával való egybekelése, mit végre be kellett vallania fivérének, egy regényes és feltűnő szerelmi házasságtól, a legprózaibb valamivé süllyedt alá, egy » marriage de conscience »-á.

A bántó jelenet utóhatásával minden idegében, fáradtan az álmatlanságtól. Sempály másnap reggel a szokottnál korábban kelt fel.

Onmagával meghasonlítan, fivére büszke nyílegkülsége által meghatva és meglepetve, megszegyenítve azon gondolat által, milyen bántalmazásoknak tette ki Zinkát habozó hallgatása által — a leirhatatlan túlfeszültség azon állapotában érezte magát, melyben mindenkire kívül találkoznak, valamit rászertnének háritani saját hibáinkból és azon kinből, mit eltűnni vagyunk kénytelenek.

A reggelre várva járt fel alá nappalijában, megý félig salon félig szivarozó terem volt, midőn a tábornok lépet be hozzá.

Először életébe fogadta az öreg urat barátságatlanul. — Jó reggelt! — kiáltá. — Minek köszönhetem ezt a korai látogatást?

A heves öreg ur nagynehezen legyőzte haragját.

— Ugy hiszem, nem csodálkozhatik azon, ha mint Zinka keresztapja és régi barátja eljöttem sajátságos magaviseletének okát kérdezni.

— Ez Sterzl nek a dolga, teledé Sempály kurtán.

— Éppen azért jöttem ily korán, hogy valami bajnak elejét vegyem — teledé a tábornok ki nyilván inkább lovassági tisztnek, mint diplomatának termett. — Sterzl magánkívül van és minthogy tudom, hogy tulajdonképen mégis becsületes szándékai vannak... — e percben az öreg ur szeméi amaz apró uti készletek egyikére estek, a minőket elkényeztetett urak, legróvidekb kirándulásaira is magukkal cipelnek. — On elutazik? — kérdé visszalépve.

— Fivéremet akartam ma Ostiába elkísérni és holnap reggel visszajönni... de nem lesz belőle semmi. Osszeveszttem fivéremmel — becsületes nemeselkü fivéremmel — egyszer s mindenkorra. Meg van elégeve? — Sempály lábával toppantott.

— Tán csak nem én vagyok oka előbbi meggondolatlanságainak, melyek ezen törést előidéztek — teledé a tábornok hevesen.

E percben erősen kopogtattak és Sempály rövid »Avanti»-jára belépett Sterzl. Anélkül, hogy Sempályi hanyagon odanyújtott kezét elfogadta volna, kihuzta zsebéből az újságot, azt Sempály elébe teríté és keserűen kérdé: — Elolvastad ezt a cikket?

— El, — mormogott Sempály kedvetlenül.

— Tegnap mielőtt kikocsiztál? — folytatá Sterzl. A herceg kérdésének ezen majdnem szószertinti ismétlése felélénkíté Sempály legkellemetlenebb és legmegszegyenítőbb emlékeit. Szemei dühössen villogtak de nem felelt.

Sterzl teljesen elvesztette önuralmát. Az egész keserűség mely az utóbb hat hét alatt sinültig megtölté a szívet, kicsordult s szeméi egyszersmind a szerencsétlen utikészletre estek S most... .

Mi történt mostan?

Egy villám cikkázott el a tákornok előtt váratlanul, elháríthatlanul.

Sterzl egy lépést tett előre és a lapot Sempály arcába dobta.

Ugyane percben belépett a szolga a reggelivel.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,
báll meghívók,
táncrendek, étlapok,
napárak,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herhelyisége. Kifünő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás eligényzene. A vendéglős saját termései, kifünő borai, finom Dréher sörrrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelő berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság.**Felhívás.**

A közgazdasági bank r.-társaság 1908. május 10-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy alaptőkéjét 100,000 koronáról 2000 drb. új 200 kor. azaz kétszáz korona névértékű részvény kibocsátásával.

500,000

azaz ötszáz ezer koronára emeli fel s egyúttal a régi 100 drb. 1000 korona névértékű részvényeket 5000 drb. új egyenként 200 azaz kétszáz korona névértékű részvényt kicseréli.

A 2000 drb. új 200 kor. névértékű részvény kibocsátása a következő módokon történik:

1) a részvényesek az új részvényre elővételi joggal bírnak.

2) az új részvényesek az 1909. évi üzleti jövedelemben, a régi részvényekkel egyenlő arányban részesednek.

3) a részvényesek elővételi jogukhoz való igényüket, részvényeiknek lebehelyezés végett az intézet helyiségében való bemutatásával legkésőbb május hó 31-ig gyakorolhatják.

4) a részvények értékében a jegyzéskor 10 százalék azaz husz-husz korona és 3 kor. kiállítás és bélyegdíj fizetendő.

5) A fentmaradó 90 százalék, vagyis 180 kor. a következő részletekben és határidőre fizetendő be.

1908. június hó 1-én	30 korona
> július hó 1-én	20 >
> augusztus hó 1-én	30 >
> szeptember hó 1-én	20 >
> október hó 1-én	30 >
> november hó 1-én	20 >
> december hó 1-én	30 >

6) A befizetések után f. év végeig 5 százalék kamat lesz megtérítve s a befizetések természetesen egy összegben, vagy nagyobb részletekben is teljesíthetők.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság.

8930—908. tkv. sz.

Arverési hirdetmény kivonat.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint te-lekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a kir. kincstár végrehajtónak Kis László végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében a csatári 617. sz. betétben A I. 1—6 sor 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867—1 hrz. sz. alatt foglalt a Haraszt dűlőben fekvő szántóból kert és rétből álló szőlőföldet képező ingatlanra, mely ingatlan az 1896. évi V. t. c. 12 §-a alapján 7300 korona kölcsönt terhel. 7223—1897 tkv. sz. végzés folytán a végrehajtási árverést elrendeli s annak foganatosítására határrnapul 1908. évi július hó 14 napjának d. e. 11 óráját Csatár község házához ezennel kiütözte.

Kikiáltási ár 1472 korona azonban az árverésre kített ingatlan szükség esetén ezen kikiáltási áron alul is elfog adatni.

Arverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár, 10 százalék készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a kir. törvényszék-nél, mint tkv. hatóságnál és Csatár község előljárási hatóságánál tekinthetők meg.

Nagyvárad, 1908. évi május hó 25. n.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint tk. hatóság.

Kenéz Sándor,
kir. tszéki albiró.**Saját termésü**

Ó vörös gyógy bor literenként 50 kr.

Asztali borok > > 36—40

Pecsenye borok > > 50—60

Kifünő réz ürmös > > 50 kr.

Steitner István, Kapucius utca.

8929—908. T. k. v. sz.

Arverési hirdetmény kivonata.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint tkvi. hatóság közhírré teszi, hogy kir. kincstár végrehajtónak Kéti Gergely végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében I. a csatári 599 sz. betétben A I. 1—3 sor. 1711. 1712. 1713. hr. szám alatti foglalt Veres Domb dűlőben levő szántó és kertből álló szőlőföld jóságtestre, melyet a 2298—1898. tkv. sz. bejegyzés az 1896 évi V. t. c. 12 §-a alapján 4800 frt. (9600 korona) kölcsön terhel 1544 korona kikiáltási áron. III. ugyanazon betétben A III. 1—3 sor. 1415. 1466. 1467. hr. sz. alatt foglalt a Domszló dűlőben levő szántó és kertből álló szőlő földet képező jóságtestre 744 korona kikiáltási áron a végrehajtási árverést elrendeli s annak foganatosítására határrnapul az 1908. július hó 14 napjának d. e. 9 óráját Csatár község házához ezennel kiütözi.

Az árverésre kített ingatlan szükség esetén ezen kikiáltási áron alul is elfog adatni.

Arverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a kir. törvényszék-nél, mint tkv. hatóságnál és Csatár község előljárási hatóságánál tekinthetők meg.

Nagyvárad, 1908. május hó 25. n.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint tk. hatóság.

Kenéz Sándor,
kir. tszéki albiró.**NAGYVÁRADI KERESKEDELMI CSARNOK.****A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola,**

melynek érettségi bizonyítványa egyévi önkéntes katonai szolgálatra jogosít s amelynek eddig végzett 643 növendéke elsőrendű kereskedői, gyári, bankári és pénzügyi cégek-nél, postai, távirati, vasuti, pénzügyi, törvényhatósági és egyéb közhivatalokban nyertek alkalmazást 1908. szeptember hó 1-én nyitja meg 21-ik évfolyamát.

Az intézetet az 1907—1908-iki tanévben 193 tanuló látogatta, köztük 76 vidéki, kiknek jó családnál való elhelyezése ügyében dr. Kováts S. János ur a legnagyobb készséggel jár a szülők kezére.

Az 1908—1909-iki iskolai évre a szabályszerű beiratások f. é. június hó 30-án és július hó első öt napján történnek. A beiratásoknak szeptemberre való halasztása a szülőkre és tanulókra nézve azon veszéllyel jár, hogy tömeges jelentkezések folytán egyik-másik osztálynak netán szükségessé váló párhuzamosítása, részint berendezett tanterem, részint elégséges tanterem hiányában szeptemberben már keresztül vihető nem lesz, az akkor jelentkezők felvehetőek nem lesznek; míg a párhuzamosítás szeptemberre eszközölhető akkor, ha annak szüksége már július első napjaiban mutatkozik. Szeptemberben csak kivételesen vétetnek fel tanulók, vagyis ha a szabályszerű létszám be nem lett.

Minden egyéb tudnivalóról »Tájékoztató«-nk ad bő felvilágosítást, amelyet levelezőlapon nyilvánított kívánatra az iskolaigazgató (lakik az iskola-épületben, Deák Ferenc-utca 3. azonnal megküld.

Nagy-Várad, 1908. évi június hóban.

Reismann Mór,
a fenntartó-testület elnöke.

331 1—10

Dr. Hoványi Géza,
iskolabizottsági elnök.**Aranyozó!**

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy szalon és templom aranyozó műhelyemet Nagyvárad, Kossuth L.-u 3. sz. Biharmegyei Takarékpénztár épületéből

Rákóczi-ut (Fő-utca) 7. sz. az Orsolya szűzek új bérpalotájába helyeztem át.

Midőn ezt becses tudomására hozom mélyen tisztelt megrendelőimnek, legyen szabad megemlítenem, hogy elvállalok rajz szerint egyszerű kivitelű a legdiszesebb kivitelű; Oltárokat, szent sirokat, icon osztályokat, templom berendezési részeket tatarozásokat. Továbbá szalon-butort, kávéház, torony-tetőzet, sirköbötük, tükör és keret aranyozását, azonkívül minden e szakmába vágó munkák készítését, javítását, valamint szobrok kijavítását, és festését.

Ezután is minden törekvéssel oda-fogok hatni, hogy nagyon tisztelt pártfogóimat és megrendelőimet megelégedésére szolgáljam ki és maradtam b. megerendelését kérve, kiváló tisztelettel

GYÖRY JÁNOS

szalon és templom aranyozó.
Kívánatra költségvetést készítek, vidékre saját költségemen utazok, hogy a felvállalandó munkát megtekintsem. 231 A

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK-PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszeben) ad félévi tőkét és kamatokat magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszhető jelzálogkölcsonöket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27½, 32, 35, 40, 41, 44 ½, 50 évi törlesztésre.

Kölcsönkérvényeket elfogad: Breitenstein Frigyes, Bethlen-utca 9., ki egyszerűs mind bővebb felvilágosítást is nyújt. 170

8931—Tkv. szám.

Árverési hirdetés kivonat.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a kir. kincstár végrehajthatónak Mokra Gergely végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében a nagyvárad kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság területén levő I. a csatári 579 szám betétben A 1—2 sor, 1871—1, 1872—1, helyrajzi számalatt foglalt a haraszt dűlőben levő rét és szántóból álló szőlő földre, melyet a 10561—1900 tkv. számú bejegyzés szerint az 1896. évi v. t.-c. 12 §-a alapján 9300 korona kölcsön terhel 975 korona kikiáltási árban, II. ugyanazon betétben A II. 1—3 sor, 1871—2, 1882—2, 1873 helyrajzi szám alatt foglalt a haraszt dűlőben fekvő rét és szántóföldre, melyet a 10561—1900 tkv. számú bejegyzés szerint az A I. 1—2 sor, számalatti ingatlanokkal egyetemlegesen 9300 korona az 1896. évi V. t.-c. 12 §-án alapuló kölcsön terhe 1616 korona kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendeli, s annak fogantatására határnapul 1908. évi július hó 14-ik napjának délutáni 2 óráját Csatár község házához ezenel kitűzi. Az árverésre kitett ingatlan szükség esetén ezen kikiáltási áron alul is elfog adatni. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan kikiáltási árának 10 százalékát készpénzben vagy óvadékképes érték papirokban letenni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. törvényszéknél, mint telekkönyvi hatóságnál és Csatár község előljáróságánál tekinthetők meg.

Nagyvárad, 1908. év május hó 25. n.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint tkv. hatóság,

Kenéz Sándor,
kir. tezéki albiró.

Eladó lóhere és luczerna magfejtő.

Egy szabadalmazott gyors lóhere és luczerna-magfejtő: csépel, fejt és tisztít egyszerre. Naponta 20 métermázsa munkaképesség. Ára 400 forint. KÁDÁR GYULA Nagyvárad, Nagypiac-tér, a villany-telep mellett, ahol bármilyen különleges munkák, gépjavitások továbbá tolattyu tükör gyalulás. új görbe tengelyek készítése a legjutányosabb árban.

Nyári vendéglő.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint az előnyösen ismert **Karger-féle vendéglőt átvettem** és megnyitottam.

Egyetlen vendéglő a hegy tövében.

Állandóan frissen csapolt kőbányai sörök, országos híri borok. — Hideg és meleg ételek.

Figyelmes kiszolgálás. — **Tekapálya.**

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam

kiváló tisztelettel

Roskoványi László,
bérlető.

Friedländer I. Izsó

angol uri-divat szabó

NAGYVÁRAD, Szent János-utca 14.

Értesitem az igen tisztelt vevőimet és a nagyérdemű közönséget, hogy a **tavaszi és nyári idényre** a ruhaszövet különlegességeim megérkeztek és azokból állandóan nagy raktárt tartok. Kivánatra mintákat házhoz küldök

Angol, skót és belföldi különlegességek.

Pontos kiszolgálás. — **Modern szabás.**

Izléses munka.

Uj üzlet! Uj üzlet!

**Lukács Nándor
butor-raktára**

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és
szalon berendezések, mindennemű modern styl
szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendki-
vül nagy választékban. 290

Pontos kiszolgálás. **Olosó árak**

Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Vizsgai jutalom könyvek

a legnagyobb választékban kapható

SEBŐ IMRE

könyv és papir kereskedésében

Nagyváradon, Rákóczi-út.